

राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड नियमावली, २०७६

शिक्षा ऐन, २०२८ को दफा १९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- (१) यी नियमहरूको नाम "राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड नियमावली, २०७६" रहेको छ ।
- (२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,—

- (क) "ऐन" भन्नाले शिक्षा ऐन, २०२८ सम्भन्धित छ ।
- (ख) "बोर्ड" भन्नाले राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड सम्भन्धित छ ।
- (ग) "बोर्डको अध्यक्ष" भन्नाले ऐनको दफा ४क, बमोजिम नियुक्त भएको बोर्डको अध्यक्ष सम्भन्धित छ ।
- (घ) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकारको शिक्षा सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालय सम्भन्धित छ ।

३. बोर्डको काम, कर्तव्य र अधिकार : ऐनमा उल्लेखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त बोर्डको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :—

- (क) परीक्षा प्रणालीमा देखिएका समस्याको अनुसन्धान तथा मूल्याङ्कन गरी सुधारको लागि कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने,
- (ख) बोर्डलाई आवश्यक पर्ने जनशक्तिको व्यवस्था मिलाउने,
- (ग) बोर्डका लागि आवश्यक कर्मचारीको दरबन्दी स्वीकृतिका लागि मन्त्रालयमा पेश गर्ने,
- (घ) बोर्डको अभिलेख अनुसार प्रमाणपत्र प्रमाणीकरण गर्ने, गराउने,
- (ङ) बोर्डका कर्मचारीहरूको सेवा, शर्त र सुविधासम्बन्धी विनियम बनाई स्वीकृतिका लागि मन्त्रालयमा पेश गर्ने,
- (च) बोर्डसम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्य गर्ने ।

४. बोर्डको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि :

- (१) बोर्डको बैठक आवश्यकता अनुसार बोर्डको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानका बस्नेछ ।
- (२) बोर्डको सदस्य सचिवले बोर्डको बैठकमा छलफल हुने विषयको कार्यसूची सहितको सूचना बोर्डका सबै सदस्यहरूलाई बैठक बस्नु भन्दा कम्तीमा चौबीस घण्टा अगावै दिनुपर्नेछ ।
- (३) बोर्डमा कायम रहेको सदस्य संख्याको पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा बोर्डको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
- (४) बोर्ड बैठकको अध्यक्षता बोर्डको अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा बोर्डको उपाध्यक्षले गर्नेछ ।
- (५) बोर्डको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ, र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।
- (६) बोर्डको बैठकको निर्णय बोर्डको अध्यक्ष र बोर्डको सदस्य सचिवको हस्ताक्षरद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।

५. बोर्डको अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (१) बोर्डको अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :—
  - (क) बोर्डको अल्पकालीन र दीर्घकालीन नीति, योजना र कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने, गराउने,

- (ख) बोर्डसंग सम्बद्ध स्वदेशी, विदेशी, सरकारी एवं गैरसरकारी संस्था वा व्यक्तिसंग समन्वय कायम गर्ने गराउने,
  - (ग) बोर्ड अन्तर्गत सञ्चालित परीक्षासम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरूको प्रगति मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने,
  - (घ) बोर्डबाट सञ्चालित परीक्षाहरूको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने, गराउने,
  - (ङ) बोर्ड समक्ष पेश गर्ने प्रस्तावहरू तयार गर्न लगाउने,
  - (च) बोर्डको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्न लगाउने ।
- (२) बोर्डको अध्यक्षले आफूलाई प्राप्त अधिकार मध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार बोर्डका सदस्य सचिव वा बोर्डका अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

६. बोर्डको सदस्य-सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (१) बोर्डको सदस्य-सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (क) बोर्डमा पेश हुने प्रस्तावहरू तयार गर्ने,
  - (ख) बोर्डबाट भएका निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्ने,
  - (ग) बोर्डको अनुमानित वार्षिक आय-व्यय र कार्यक्रम तयार गरी पेश गर्ने,
  - (घ) बोर्डको कोष परिचालन, सम्पतिको व्यवस्था, संरक्षण र सञ्चालनसम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने गराउने,
  - (ङ) बोर्डको वार्षिक आर्थिक विवरण तयार गर्ने र लेखापरीक्षण गराउने,
  - (च) बोर्डले तोकेबमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने गराउने ।
- (२) बोर्डको सदस्य सचिवले आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार बोर्डका अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

७. बोर्डको अध्यक्ष पदमा नियुक्त हुन नसक्ने : देहायको व्यक्ति बोर्डको अध्यक्ष पदमा नियुक्त हुन सक्ने छैन :-

- (क) गैरनेपाली नागरिक
- (ख) भ्रष्टाचार, जबरजस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार, लागू औषध बिक्री वितरण वा ओसारपसार, सम्पत्ति शुद्धीकरण, राहदानी दुरुपयोग, अपहरण वा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी कसुरमा अदालतबाट सजाय पाएको,
- (ग) भविष्यमा सरकारी वा सार्वजनिक संस्थाको सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी पदबाट बर्खास्त गर्ने गरी विभागीय सजाय पाएको,
- (घ) कुनै विदेशी मुलुकको स्थायी आवाशीय अनुमति प्राप्त गरेको,
- (ङ) प्रचलित कानून बमोजिम कालो सूचीमा परेको,
- (च) दामासाहीमा परेको, वा
- (छ) मानसिक सन्तुलन ठीक नभएको ।

८. बोर्डको अध्यक्षको पद रिक्त हुने अवस्था : बोर्डको अध्यक्षको पद देहायको अवस्थामा रिक्त हुनेछ

- (क) निजको पदावधि पूरा भएमा,
- (ख) निजले पेश गरेको राजीनामा नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेमा,

- (ग) ऐनको दफा ४ क को उपदफा (५) बमोजिम निजलाई पदबाट हटाइएमा
- (घ) निजमा नियम ७ बमोजिमको कुनै अयोग्यता सृजना भएमा, वा
- (ङ) निजको मृत्यु भएमा ।

९. बोर्डको अध्यक्षको पारिश्रमिक, सेवा शर्त तथा सुविधा :

- (१) बोर्डको अध्यक्षले आफ्नो पदमा बहाली गरेको दिनदेखि नेपाल सरकारको विशिष्ट श्रेणीले पाए सरहको पारिश्रमिक पाउनेछ ।
तर, नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको अधिकांश स्वामित्व भएको वा नेपाल सरकारबाट अनुदान प्राप्त सार्वजनिक निकायबाट निर्वात्तभरण पाइरहेको व्यक्ति बोर्डको अध्यक्ष पदमा नियुक्त भएमा निजले पाउने निर्वात्तभरण वा यस नियम बमोजिमको पारिश्रमिक मध्ये निजले रोजेको कुनै एक मात्र पाउनेछ ।
- (२) बोर्डको अध्यक्षले देहाय बमोजिमको विदा पाउनेछ :-
  - (क) घर विदा : सार्वजनिक विदा बाहेक काम गरेको अवधिको बाह्र दिनको एक दिनका दरले,
  - (ख) विरामी विदा : प्रत्येक वर्ष बाह्र दिन,
  - (ग) भैपरी आउने तथा पर्व विदा : प्रत्येक वर्ष बाह्र दिन,
  - (घ) किरिया विदा : बोर्डको अध्यक्षले कुल धर्म अनुसार आफैँ किरिया बस्नु परेमा वा निजको बाबुआमा, बाजेबज्यै, छोराछोरी, सासू ससुरा, पति वा पत्नीको मृत्यु भएमा पन्ध्र दिन,
  - (ङ) प्रसूति विदा: बोर्डको अध्यक्ष गर्भवती भएमा निजले सुत्केरीको अघि वा पछि गरी अन्ठानव्ये दिन,
  - (च) प्रसूति स्याहार विदा : बोर्डको अध्यक्षको पत्नी सुत्केरी भएमा पन्ध्र दिन,
 तर, यस्तो विदा सेवा अवधिभरमा दुई पटक भन्दा बढी पाउने छैन ।
- ३) बोर्डको अध्यक्षले उपनियम (२) को खण्ड (घ) बमोजिमको विदा बसेपछि कार्यालयमा हाजिर भएको पन्ध्र दिनभित्र मृत व्यक्तिको मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र तथा मृत व्यक्तिसँगको नाता प्रमाणित कागजात र सोही उपनियमको खण्ड (ङ) र (च) बमोजिमको विदा बसेकोमा कार्यालयमा हाजिर भएको तीन महिनाभित्र बच्चाको जन्मदर्ता प्रमाणपत्र बोर्डको केन्द्रीय कार्यालयमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (४) उपनियम (२) को खण्ड (क) र (ख) बमोजिम बोर्डको अध्यक्षले विदा उपयोग गरेको नभएमा त्यस्तो उपयोग नगरेको विदाको रकम मासिक तलबको अनुपातमा चैत्र मसान्तमा पाउनेछ ।
- (५) उपनियम (२) को खण्ड (घ), (ङ) र (च) बमोजिम बोर्डको अध्यक्षले विदा बस्दा पूरा तलब पाउनेछ र त्यस्तो विदा संञ्चित गर्न पाउनेछैन ।
- (६) बोर्डको अध्यक्षले मनाउने मुख्य चाडपर्वमा एक महिनाको पारिश्रमिक बराबरको रकम चाडपर्व खर्च वापत पाउनेछ ।
- (७) बोर्डको अध्यक्षले खाइपाई आएको मासिक पारिश्रमिकको पन्ध्र दिन बराबरको रकम प्रत्येक वर्ष औषधी उपचार खर्च वापत पाउनेछ ।
- (८) उप नियम (२) को खण्ड (ग) बमोजिमको विदा बोर्डको अध्यक्ष आफैँले लिन सक्नेछ, र अन्य विदाहरू मन्त्रालयले स्वीकृत गर्नेछ ।

- (९) बोर्डको कामको सिलसिलामा बोर्डको अध्यक्ष विदेशी मुलुकको भ्रमणमा जानु परेमा बोर्डको सिफारिसमा मन्त्रालयको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।
- (१०) बोर्डको अध्यक्षले बोर्डको कामको सिलसिलामा नेपालभित्र वा विदेशी मुलुकको भ्रमण गर्दा नेपाल सरकारको विशिष्ट श्रेणीको कर्मचारीले पाए सरहको दैनिक तथा भ्रमण भत्ता पाउनेछ ।

१०. छानविन समिति :

- (१) ऐनको दफा ४क, को उपदफा (५) बमोजिम बोर्डको अध्यक्षले आफ्नो पदीय जिम्मेवारी इमानदारीपूर्वक पूरा नगरेको सम्बन्धमा छानविन गरी सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमको छानविन समिति रहनेछ :

(क) प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयका सचिवहरूमध्ये मुख्य सचिवले तोकेको सचिव – संयोजक

(ख) सह न्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय – सदस्य

(ग) सह सचिव, मन्त्रालय – सदस्य

- (२) उप नियम (१) बमोजिमको समितिको कार्यविधि त्यस्तो समिति गठन गर्दाका बखत नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

- (३) उप नियम (१) बमोजिमको समितिको बैठक लगायतका अन्य कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

- (४) ऐनको दफा ४क, को उपदफा (५) बमोजिम बोर्डको मनोनित सदस्यले आफ्नो पदीय जिम्मेवारी इमानदारीपूर्वक पूरा नगरेको सम्बन्धमा छानविन गरी सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमको छानविन समिति रहनेछ :

(क) सह सचिव, मन्त्रालय – संयोजक

(ख) उपन्यायाधिकृता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय – सदस्य

(ग) कानून अधिकृत, मन्त्रालय – सदस्य

- (५) उप नियम (४) बमोजिमको समितिको कार्यविधि त्यस्तो समिति गठन गर्दाका बखत मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

- (६) उप नियम (५) बमोजिमका समितिको बैठक लगायतका अन्य कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

- ११. सहमति लिनुपर्ने :** यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बोर्डले नेपाल सरकारलाई आर्थिक दायित्व पर्ने विषयमा कुनै कारोबार गर्दा अर्थ मन्त्रालयको पूर्व सहमति लिई नेपाल सरकारको प्रचलित आर्थिक ऐन नियम बमोजिमको प्रकृया पूरा गर्नुपर्नेछ ।

१२. खारेजी र बचाउ :

- (१) उच्च माध्यमिक शिक्षा नियमावली, २०५२ खारेज गरिएको छ ।

- (२) उच्च माध्यमिक शिक्षा नियमावली, २०५२ बमोजिम भए गरेका काम कारवाहीहरू यसै नियमावली बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

- (३) यो नियमावली प्रारम्भ हुनु अघि ऐनको अधीनमा रही बोर्डबाट भए गरेका काम कारवाहीहरू यसै नियमावली बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।